

Netværkstur til Petersen Tegl

15. maj 2013

Tekst: Mathilde V. Schjerning

Foto: Teddy Olsen

Byens Netværk drog den 15. maj 2013 på netværkstur og virksomhedsbesøg hos Petersen Tegl i Sønderjylland. Teglværket er blevet drevet af den samme familie i lige linje i mere end 220 år, og har udviklet sig til at være en højt specialiseret virksomhed med global eksport. Udviklingen er foregået - og foregår fortsat i samarbejde med arkitekter i hele verden.

Efter en smuk køretur gennem et forårsklædt Danmark ankommer vi til Petersen Tegl ved Nybøl Nor. Tidligere sejlede man murstenene direkte fra teglværkets egen anlægsbro ud i verden. I dag er der ikke længere udsigt til skibe med mursten, men noret er lige så smukt som dengang.

Vi bliver budt velkommen af Peter Zink, arkitekt og svigersøn i familien Petersen, som driver Petersen Tegl. Udover at drive sin egen arkitektvirksomhed står Peter Zink for en del af repræsentationen på teglværket, som hvert år modtager hundredevis af gæster.

Han giver os først et kort rids af teglværkets historie inden vi skal rundt og se stedet. På teglværket oplever man nemlig ikke blot, hvordan mursten kulbrændes og hvordan den berømte Kolumba™ sten fremstilles i hånden. Man besøger også en familie som i mere end 220 år har boet og fremstillet tegl på samme sted.

Den 17. maj 1791 gav Kong Christian den Syvende husmand Peter Andresen tilladelse til at drive teglværk ved Nybøl Nor. Peter Andresen, som drev et lille landbrug på stedet, var dermed den første teglbrænder i familien Petersen. I dag drives teglværket af Christian A. Petersen og hans døtre, som henholdsvis 8. og 9. generation i lige linje.

Det 6,5 km² store Nybøl Nor var dengang, som nu, ideelt for teglværksindustri.

Langs norets kyster var der rige forekomster af istids-ler, og noret havde direkte, sejlbar forbindelse til Flensborg Fjord. Tilbage i 1700-tallet lå teglværkerne side om side. Med omkring 50 teglværker var koncentrationen dengang Nordeuropas største. I dag er der seks teglværker tilbage.

I dag eksporterer Petersen Tegl sine produkter til hele verden, herunder USA, Japan, Rusland og talrige europæiske lande.

Tegl i smukke omgivelser

Vi går en tur rundt i teglværkets smukke have for at se den omfattende udstilling af prøvemure med alle teglværkets teglprodukter, som er placeret flere steder på grunden. Vi kommer også forbi Petersen Klinkers besøgshave, hvor man kan se alle former for udendørs belægninger i tegl. En lang række kunstnere har gennem tiden sat deres præg på teglværkets have, bl.a. Peter Hesk, Bjørn Nørgaard og Per Arnoldi.

Derefter skal vi ind og se på selve produktionen, som vi kan komme helt tæt på – så tæt at flere af os får ler på tøj og sko.

Som et af de få teglværker i verden mestrer Petersen Tegl at brænde tegl med kul. Metoden er krævende, men nødvendig for at opnå farvespillet i lyse og mørke nuancer.

Teglværkets vandstrøgne, kulbrændte mursten fremstilles på maskiner, der eftergør den måde, hvorpå sten laves med hænderne. Hermed opnås de uensartede sten. Sortimentet af kulbrændte mursten indeholder 31 sten i en righoldig farvepalet.

Petersen Tegl har også en afdeling for special- og formsten. Den startede i 1991, da teglværket skulle fremstille formsten til renoveringen af Tivolis hovedindgang. Siden har Petersen Tegl leveret specialsten til talrige byggerier.

I specialafdelingen bliver vi overrasket med en frokost ud over det sædvanlige: Helstegt pattegris.

Efter frokosten kører vi videre til den afdeling af teglværket, hvor de berømte Kolumba™ sten fremstilles. Kolumba™ stenen kan bl.a. ses på Skuespilhuset i København. Det var et samarbejde mellem Petersen Tegl og den schweiziske arkitekt Peter Zumthor, der førte til udviklingen af Kolumba™ stenen.

De håndlavede formsten fremstilles ved at kaste en våd lerklump ned i en træform. Det overflødige ler stryges af og med vandet som glidemiddel kan formen løftes op, så den bløde mursten bliver liggende. Derefter tørres og brændes stenene. Ved at benytte varierende temperaturer i brændingen, opstår stenenes forskelligartede stoflighed og smukke nuancer.

Flere af deltagerne får selv mulighed for at prøve kræfter med fremstillingen af den berømte håndlavede formsten. Vi modtager derfor snart en pakke med sten signeret af en række af deltagerne.

Historisk elementbyggeri: Bulladen i Tyrstrup

På vejen hjem gør vi stop i Tyrstrup ved Christiansfeld for at se et af Nordens tidligste eksempler på elementbyggeri i træ: En bullade.

En af længerne på den firelængede Tyrstrup præstegård lige vest for Christiansfeld er helt speciel: Den er helt af træ, og er et af de få bevarede eksempler på en gammel, nordisk træbygningskunst.

Søren Vadstrup fra Center for Bygningsbevaring holder et spændende oplæg for os om bulladen.

Bul-teknikken kan dateres tilbage til middelalderen. Træet er spejlskåret, så det ikke suger så meget vand. Det kræver meget træ at bygge bulhusene. Derfor er der flere gange blevet udstedt forbud mod husene i Danmark. Bulhuset var et genialt elementbyggeri, der nemt kunne skilles og samles. Derfor blev husene også tidligere regnet for løsøre – møbler og ikke fast ejendom. Nogle af de bulhuse, der står tilbage i dag, er blevet flyttet adskillige gange, siden de blev bygget.

Hen under aften vender vi tilbage til København efter en indholdsrig dag og med ler under neglene – og skoene!

Tak for en fantastisk tur.

